

Agnieszka Gębal

Sprawozdanie z II Kongresu Historyków Wsi i Ruchu Ludowego : Dzieje i Przyszłość

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K, Politologia 8, 220-222

2001

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Czytelnik dowiaduje się zatem o obciążonym przeszłością i ograniczonym w możliwościach działania W. Jaruzelskim (s. 75–81), „poszukującym” L. Wałęsie (s. 109) oraz wyważonym i „europejskim” A. Kwaśniewskim (s. 207). Podstawą do formułowania owych konstatacji jest porównanie takich między innymi czynników, jak: stosunek do demokracji, ujawniane w działalności politycznej elementy światopoglądowe, aktywność na arenie międzynarodowej *etc.* W rozdziale VIII zawierającym wnioski z przeprowadzonej komparacji autorka stwierdza: „Trzech prezydentów, których okres sprawowania władzy wyznacza ramy czasowe polskiej transformacji ustrojowej. Trzy różne style pełnienia urzędu, odzwierciedlają dynamikę i kierunek postępujących zmian. Sposób władania przez głowę państwa determinowany był zarówno przez cechy osobowościowe, koniunkturę polityczną, jak i prawny obszar, w którym dana władza była realizowana. Rozpatrując złożoną naturę przywództwa, ważnym jest również uwzględnienie przekonań polityka, metod działania, a także motywacji kariery, reakcji na stresy i rodowodu” (s. 209). Uwzględnienie różnorodnych elementów obrazujących swoistość sprawowania urzędu przez prezydentów „czasu zmiany” przesądziło o nader interesującym ujęciu przedmiotu badawczego. Nie można jednak nie wskazać na kwestie, które nie znalazły w pracy wyczerpującego omówienia. Wydaje się, iż zbyt mało uwagi poświęcono zmianom kształtu sceny politycznej w omawianym okresie. Formowane kolejno gabinety w istotny sposób wpływały na działalność głowy państwa. Jeżeli wywodziły się z tej samej formacji politycznej – łatwiejsza stawała się współpraca, jeżeli nie – pojawiała się konieczność kohabitacji. Temu zagadnieniu, wielce skądinąd interesującemu, autorka nie poświęciła szerszej uwagi. Tymczasem model „współzamieszkiwania” w Polsce, wprawdzie ostatnio niezbyt żywo kultywowany, jest na tyle zajmujący, iż mógłby stanowić temat osobnego rozdziału.

Można ponadto odnieść wrażenie, iż w książce więcej uwagi zwrócono na ostatnie dwie prezydentury, w niedostatecznym stopniu ukazując okres zajmowania prezydenckiego fotela przez W. Jaruzelskiego. Prezydentura Jaruzelskiego, mimo iż trwała najkrócej, warta jest pogłębionego oglądu.

Konkludując, należy uznać *Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej 1989–1999* za książkę godną polecenia zarówno studentom nauk społecznych, jak i wszystkim zainteresowanym najnowszą historią Polski. Barwny język, mnogość przykładów, cytatów oraz naukowa rzetelność sprawiają, iż jest to książka, która zapewne zasłuży na uwagę czytelnika. Dodatkowym walorem pracy – co warto odnotować – jest jej obiektywizm. Utrzymywanie emocjonalnego dystansu wobec opisywanej rzeczywistości może skłaniać do głębszych refleksji nie tylko nad sposobami sprawowania władzy prezydenckiej w Polsce, ale również nad istotą przywództwa politycznego w ogóle.

Marek Żmigrodzki

Sprawozdanie z II Kongresu Historyków Wsi i Ruchu Ludowego: Dzieje i Przyszłość, Lublin, 8–10 września 2000 roku

W dniach 8–10 września 2000 roku odbył się w Lublinie II Kongres Historyków Wsi i Ruchu Ludowego: *Dzieje i Przyszłość*, którego współorganizatorami były: Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne, Zakład Historii Ruchu Ludowego Naczelny Komitet Wykonawczy Polskiego Stronnictwa Ludowego, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej – Wydział Politologii, a w jego ramach Zakład Myśli Politycznej XIX i XX wieku.

II Kongres stanowił kontynuację badań i dociekań naukowców biorących udział w I Kongresie Historyków Wsi i Ruchu Ludowego, który miał miejsce w Rzeszowie w dniach 1–3 czerwca 1995 roku. Pomysłodawcą obydwu kongresów był prof. dr hab. Józef Ryszard Szafflik z Uniwersytetu Warszawskiego.

Kongres zaszczylicili swoją obecnością, tworząc Komitet Honorowy: mgr Arkadiusz Bratkowski (Marszałek Województwa Lubelskiego), prof. dr hab. Marian Harasimiuk (Rektor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej), Jarosław Kalinowski (Prezes Polskiego Stronnictwa Ludowego), prof. dr hab. Ziemowit Jacek Pietraś (Dziekan Wydziału Politologii UMCS), prof. dr hab. Józef Ryszard Szaflik (Prezes Zarządu Głównego Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego), inż. Wojciech Woźniak (Senior Ruchu Ludowego). Natomiast do Komitetu Organizacyjnego weszli: prof. dr hab. Jan Jachymek (Wydział Politologii UMCS) – przewodniczący, dr Waldemar Paruch (Wydział Politologii UMCS) – sekretarz, dr Kazimierz Baścik (Akademia Ekonomiczna w Krakowie), dr Janusz Gmitruk (Zakład Historii Ruchu Ludowego), dr Arkadiusz Kołodziejczyk (Uniwersytet Warszawski), dr Krzysztof Lachowski (Ludowy Ośrodek Badania Opinii), prof. dr hab. Stefan Józef Pastuszka (Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Kielcach), prof. dr hab. Kazimierz Przybysz (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Józef Ryszard Szaflik (Uniwersytet Warszawski), dr Eugeniusz Tomaszewski (Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne), prof. dr hab. Romuald Turkowski (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Jan Zalewa (Wydział Ekonomiczny UMCS).

Obrady miały miejsce w Pałacu Lubomirskich będącym siedzibą Wydziału Politologii UMCS. Wystąpienia uczestników odbywały się w trzech sekcjach chronologicznych: 1. *Od zaborów do okupacji*; 2. *Polska Ludowa (1944/1945–1989)*; 3. *Przebudowa i przyszłość*, a także (ze względu na spore zainteresowanie poszczególną tematyką) w podsekcjach i zespołach. Swoim uczestnictwem konferencję zaszczyliło 56 gości i 138 uczestników. W sekcji pierwszej wygłoszono 62 referaty i komunikaty, natomiast głos w dyskusji zabrało 28 osób. W sekcji drugiej: 20 referatów, 17 komunikatów, 36 dyskusantów, w trzeciej zaś – 23 referaty, 2 komunikaty, 11 dyskusantów.

Obrady Kongresu zgromadziły liczne znakomości świata nauki ze wszystkich ośrodków akademickich Polski. Referaty, komunikaty naukowe i głosy w dyskusji prezentowali, m. in.: politolodzy, historycy, ekonomiści, socjologowie, filozofowie, prawnicy. Kongres miał tym samym charakter interdyscyplinarny.

Problematyka sekcji *Od zaborów do okupacji* podzielona została na dwa zagadnienia: okres zaborów i Druga Rzeczpospolita. Przedstawiono tu wszystkie najważniejsze przejawy działalności ruchu ludowego poprzez stosunek do różnych ugrupowań politycznych, do Kościoła katolickiego, problematyki regionalnej, wpływu poszczególnych działaczy ludowych na rolę i miejsce tego ruchu. Wskazano na potrzebę prowadzenia badań nad problematyką regionalną, które powinny penetrować nowe obszary badawcze i stanowić podstawę do wnikliwszej syntezy.

Uczestnicy sekcji *Polska Ludowa (1944/1945–1989)* opierali swoje rozważania na tematach: gospodarka, myśl polityczna, oświata i kultura. Zredagowano katalog 20 postulatów, które kreślą nowe perspektywy badawcze. Do najważniejszych zaliczono potrzebę opracowania: słownika biograficznego działaczy ruchu ludowego, monografii chłopskiego ruchu opozycyjnego w Polsce Ludowej, syntezy polskiej kolektywizacji czy tematyki stosunku Kościoła do ruchu ludowego w okresie PRL.

W dyskusjach sekcji *Przebudowa i przyszłość* dominowała problematyka globalizacji. Zastanawiano się nad przyszłością i miejscem rolnictwa wobec akcesu Polski do struktur Unii Europejskiej. Oprócz prezentacji dorobku formułowane były dalsze postulaty badawcze, a także wskazania i prognozy na przyszłość – dr Kazimierz Baścik (AE w Krakowie) w imieniu tej sekcji zgłosił Apel Klubu Twórców Ekorozwoju *O ekohumanizm i budowę informacyjnych podstaw trwałego rozwoju*, w którym jego twórcy postulują wspieranie wyrastającej z doświadczeń ludowców idei ekohumanizmu. Apel znalazł pełne poparcie ze strony wszystkich uczestników konferencji.

W czasie trwania posiedzeń poszczególnych sekcji przedstawiciele Zakładu Historii Ruchu Ludowego zorganizowali wystawę poświęconą Wincentemu Witosowi, jednemu z czołowych przedstawicieli wsi i ruchu ludowego. Zdjęcia, wycinki prasowe, publikacje miały na celu przybliżenie sylwetki lidera PSL „Piast”, zarówno pod kątem życia prywatnego, jak i przede wszystkim politycznego.

II Kongres Historyków Wsi i Ruchu Ludowego: Dzieje i Przyszłość miał charakter poznawczy i zarazem utylitarny. Poznawczy wyraża się we wniesieniu ogromnej wiedzy, często do tej pory

nieznanej. Zaprezentowane zostały bowiem najświeższe osiągnięcia badań. Natomiast charakter utylitarny objawia się tym, że ocena i doświadczenia przebudowy ustrojowej w Polsce oraz prognoza na przyszłość, prezentowana przez ludzi nauki, mogą być przydatne w praktyce politycznej. Wyniki obrad mogą pełnić rolę łącznika pomiędzy nauką–teorią a praktyką, przez co mogą stać się pomocne władzom, zarówno państwowym, jak i lokalnym.

Trzydniowym obradom towarzyszyli patroni medialni, którymi były Telewizja Lublin, Radio „Plus” i Kurier Lubelski. Widoczne było również zainteresowanie ze strony akademickiego Radia „Centrum” a także Radia „Lublin”, wszak zasięg przedsięwzięcia miał ogólnopolski wymiar.

Zamknięcia Kongresu dokonał prof. Jan Jachymek, zapowiadając wydanie materiałów pokongresowych w formie 3 tomów, odpowiadających poszczególnym sekcjom. Wiedza w nich zawarta będzie służyć nie tylko ludziom nauki i polityki, ale także studentom, miłośnikom historii ojczystej, a zwłaszcza wsi i ruchu ludowego.

Agnieszka Gębal

Samorząd terytorialny w III Rzeczypospolitej Polskiej – 10 lat doświadczeń. Międzynarodowa konferencja naukowa w Lublinie w dniach 19–20 października 2000 roku

W bieżącym roku minęło 10 lat od odbudowy, po kilkudziesięcioletniej przerwie, samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym. Wkrótce też upłyną 2 lata od utworzenia samorządu powiatowego i wojewódzkiego. Wieloaspektowa analiza funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce w minionej dekadzie stała się przedmiotem obrad międzynarodowej konferencji naukowej w Lublinie w dniach 19–20 października bieżącego roku. Inicjatywę jej zorganizowania podjęli pracownicy Zakładu Samorządów i Polityki Lokalnej Wydziału Politologii UMCS w Lublinie, którzy uzyskali wsparcie Centrum Szkolenia Samorządu i Administracji w Lublinie oraz Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie. Patronat honorowy nad konferencją objął marszałek województwa lubelskiego – Arkadiusz Bratkowski.

Organizatorom udało się zaprosić do wspólnej debaty teoretyków i praktyków samorządu terytorialnego. Zaowocowało to zgłoszeniem blisko 60 referatów przez przedstawicieli środowiska naukowego z kilkunastu ośrodków akademickich z całej Polski oraz udziałem w konferencji licznej, stu czterdziestuosobowej grupy przedstawicieli środowisk samorządowych, w tym radnych gmin i powiatów, wójtów, ponadto przybyło po kilku prezydentów i burmistrzów miast oraz starostów powiatów bądź ich zastępców. Udział w konferencji wzięli też naukowcy i pracownicy administracji publicznej z Niemiec, Holandii i Ukrainy.

W trakcie plenarnej części konferencji swoje refleksje dotyczące procesu odbudowy samorządu terytorialnego w Polsce przedstawiali: prof. Jerzy Regulski (inicjator badań nad samorządem terytorialnym, Pełnomocnik Rządu ds. Reformy Samorządowej w latach 1989-1990, przewodniczący Rady ds. Reform Ustrojowych Państwa w latach 1998-1999, prezes Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej), mecenas Tomasz Przeciechowski (współpracujący z prof. Regulskim jako delegat Pełnomocnika Rządu ds. Reformy Samorządu Terytorialnego na województwo lubelskie), poseł Paweł Bryłowski (były wiceprezydent i prezydent Lublina, aktualnie radny Rady Miasta Lublina). W swoich wystąpieniach ukazali oni uwarunkowania dotyczące odbudowy samorządu terytorialnego w Polsce na początku minionej dekady, a także trudności związane z realizacją drugiego etapu reformy samorządowej pod koniec lat 90.

W dalszych wystąpieniach referentów pierwszego dnia konferencji skoncentrowano się na problematyce szeroko rozumianej decentralizacji administracji publicznej. O jej uwarunkowaniach